

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра загальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Проективні методи дослідження особистості

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти бакалавр

галузь знань 0301 соціально-політичні науки

(шифр і назва)

спеціальність 6.030102 психологія

вид дисципліни за вибором

(обов'язкова /за вибором)

факультет психології

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

“ _____ ” _____ 201__ року, протокол № _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Іванова О.Ф., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної психології

Протокол від “ _____ ” _____ 2018__ року № _____

Завідувач кафедри загальної психології

_____ Іванова О.Ф.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від “ _____ ” _____ 201__ року № _____

Голова методичної комісії _____

_____ Гімаєва Ю.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки рівня вищої освіти бакалавр напряму 6.030102 психологія

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Проективні методи дослідження особистості» є засвоєння психологічних знань про проективні методи, їх характеристики, навичок проведення, засобів аналізу та інтерпретації, особливостей використання у психологічній практиці.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Надбання студентами професійних компетентностей через вивчення «Проективних методів дослідження особистості», а саме: поглиблення теоретичних знань психодіагностики та психології особистості, засвоєння знань щодо проективних методів та їх обґрунтування, опанування студентами навичок проведення методик, що найбільше використовуються у вітчизняній практиці, аналізу одержаних результатів та їх інтерпретації.

1.3. Кількість кредитів – 4 (денна форма), 4 (заочна форма)

1.4. Загальна кількість годин – 120 (денна форма), 120 (заочна форма)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
32 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	12 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	96 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

знання характеристик проективних методів, їх розмаїття та класифікації, теорії, на яких ґрунтуються проективні методи, теорій захисних механізмів та проекції зокрема та їх відбиття в проективній продукції, основних принципів інтерпретації методів ТАТ, САТ, Роршаха, інтерпретацій малюнкових методів.

вміння проводити діагностування та інтерпретацію методик:

- «Неіснуюча тварина»;
- «Малюнок сім'ї»;
- «Малюнок будинку»;
- «Малюнок дерева»;
- «Малюнок людини»;
- та модифікацій малюнкових методик.

здатності проводити діагностичні процедури і підбирати для них відповідні методи.

Сформованості наступних **компетентностей**:

професійної відповідальності,
професійного спілкування з людиною,
конфіденційності,
співробітництва,
не здійснення шкоди людині, з якою взаємодіють,
позитивно орієнтованої активності,
критичного мислення,
прийняття рішення,
рефлексивності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Поняття про проективні методи. Малюнкові методи

Тема 1. Поняття про проективні методи.

Поняття про проективні методи та їх визначення. Історія створення проективних методів. Різні класифікації проективних методів. Співвідношення проективних і тестових методів. Валідність і надійність проективних методів. Застосування проективних методів у вітчизняній та зарубіжній психології.

Тема 2. Загальна характеристика малюнкових методів.

Принципи створення малюнкових методів, їх класифікація, особливості експериментальної процедури, загальні принципи аналізу малюнка та інтерпретації проективної продукції. Застосування малюнкових методів у діагностиці та психотерапії. Аналіз формальних і графічних показників малюнку. Аналіз змістовних показників малюнків, поведінки та висловлювань досліджуваного. Модифікації малюнкових методів.

Розділ 2. Теоретичне обґрунтування проективних методів

Тема 1. Обґрунтування проективних методів психоаналізом, школою New Look, холистичною психологією.

Вплив психоаналізу на створення проективних методів та їх обґрунтування його принципами. Значення досліджень школи New Look для обґрунтування проективного методу. Обґрунтування проективного методу принципами холистичної психології.

Концепція аперцептивного спотворення Л.Беллака. Характеристика адаптивної, проєктивної та експресивної перцептивної поведінки. Концепція внутрішніх перешкод та конфліктного особистісного змісту (В.В.Столін).

Тема 2. Засоби психологічного захисту. Проекція.

Засоби психологічного захисту, їх характеристика та класифікація. Поняття проєкції. Концепції проєкції, що використовуються для обґрунтування проєктивних методів: класична проєкція Фрейда, атрибутивна проєкція, аутистична проєкція, раціональна проєкція.

Розділ 3. Методи ТАТ, САТ, Роршаха

Тема 1. Тематичний аперцептивний тест (ТАТ).

Основні положення теорії особистості Г.Мюррея. Поняття потреб і тиску згідно з Г.Мюрреєм. Процедура проведення експерименту, схема аналізу та інтерпретації. Основні категорії аналізу розповідей ТАТ (герой, потреба, тиск, тема, закінчення) за Д.Рапопортом. Схеми С.Томкінса і М.Арнолд інтерпретації ТАТ. Дитячий варіант методики – САТ, її проведення і основні положення інтерпретації.

Тема 2. Метод Роршаха, техніка дослідження.

Опис методу Роршаха, його стимульного матеріалу та ходу дослідження. Основні принципи шифровки відповідей (локалізація, детермінанта, якість форми, зміст, популярність-оригінальність). Інтерпретація категорій згідно з Роршахом. Психологічний зміст локалізації, детермінант, змісту відповідей. Особливі феномени. Сукцесія. Тип переживання за Роршахом. Інтерпретація результатів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с. р.	л		п	лаб	інд	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Поняття про проєктивні методи. Малюнкові методи												
Разом за розділом 1	64	6	2			30	66	6	1			50
Розділ 2. Теоретичне обґрунтування проєктивних методів												
Разом за розділом 2	12	8				4	44	4				40
Розділ 3. Методи ТАТ, САТ, Роршаха												
Разом за розділом 3	44	1	4			22	10	2	2			6
Усього годин	120	3	3			56	120	1	1			96
		2	2					2	2			

4. Темі семінарських (практичних, лабораторних) занять (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Малюнок методика «Неіснуюча тварина».	6
2	Малюнок методика «Малюнок сім'ї».	6
3	Малюнок методика «Малюнок будинку».	4
4	Малюнок методика «Малюнок дерева».	6
5	Малюнок методика «Малюнок людини».	6
6	Тематичний апперцептивний тест (ТАТ)	4
	Разом	32

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Малюнок методика «Неіснуюча тварина».	2
2	Малюнок методика «Малюнок сім'ї».	2
3	Малюнок методика «Малюнок будинку».	2
4	Малюнок методика «Малюнок дерева».	2
5	Малюнок методика «Малюнок людини».	2
6	Тематичний апперцептивний тест (ТАТ)	2
	Разом	12

5. Завдання для самостійної робота (денна форма)

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Самостійне проведення методики «Неіснуюча тварина» та її інтерпретація	8
2	Самостійне проведення методики «Малюнок сім'ї» та її інтерпретація	8
3	Самостійне проведення методики «Малюнок будинку» та її інтерпретація	8
4	Самостійне проведення методики «Малюнок дерева» та її інтерпретація	8
5	Самостійне проведення методики «Малюнок людини» та її інтерпретація	8
6	Створення розповідей на 3-4 таблиці ТАТ та їх аналіз згідно основних показників методики	10
7	Шифровка відповідей на таблиці методики Роршаха	6
	Разом	56

5. Завдання для самостійної робота (заочна форма)

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Самостійне проведення методики «Неіснуюча тварина» та її інтерпретація	10
2	Самостійне проведення методики «Малюнок сім'ї» та її інтерпретація	10
3	Самостійне проведення методики «Малюнок будинку» та її інтерпретація	10
4	Самостійне проведення методики «Малюнок дерева» та її інтерпретація	10

5	Самостійне проведення методики «Малюнок людини» та її інтерпретація	10
6	Аналіз наукової літератури з проєктивної психології	13
7	Порівняльний аналіз поняття проєкції в різних теоріях	13
8	Виконання контрольної роботи	20
	Разом	96

6. Індивідуальні завдання

7. Методи контролю (денна форма)

До методів контролю належить поточне оцінювання кожної теми розділу, оцінювання самостійно виконаного завдання, а також підсумковий контроль, яким є письмовий іспит.

Для поточного оцінювання використовуються робота протягом практичних занять, перевірка самостійно проведеної та проаналізованої методики, що відпрацьовується на практичних заняттях, перевірка опрацювання літератури, результати самостійно виконаного завдання.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – письмовий іспит.

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях

2, 5 бали – правильні відповіді на всі запитання, ретельний аналіз малюнка, правильно зроблені узагальнення і висновки.

2 бали – в основному правильні відповіді, аналіз малюнка згідно основних показників, правильно зроблені узагальнення і висновки.

1, 5 балів – 1-2 помилки у відповідях, аналіз малюнка бракує декількох основних елементів, висновки стислі.

1 бал – аналіз малюнка поверховий, узагальнення не зроблені, висновків майже немає.

0 – аналіз малюнка відсутній.

Критерії оцінювання самостійно проведених методик

2, 5 бали – правильно проведене дослідження, ретельний аналіз малюнка, правильно зроблені узагальнення і висновки.

2 бали – в основному правильно проведене дослідження, аналіз малюнка згідно основних показників, правильно зроблені узагальнення і висновки.

1, 5 балів – 1-2 помилки у проведеному дослідженні, аналіз малюнка бракує декількох основних елементів, висновки стислі.

1 бал – дослідження проведене, аналіз малюнка поверховий, узагальнення не зроблені, висновків майже немає.

0 – дослідження не проведене або аналіз малюнка відсутній.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Підсумковий семестровий контроль складається з 3 питань. Завдання мають різний рівень складності: відтворення знань (перше питання), практичне завдання – аналіз та інтерпретація малюнка (друге питання), використання набутих знань при вирішенні практичних завдань щодо встановлення деяких категорій у методиках ТАТ, САТ або Роршаха (третє питання).

Перше питання оцінюється 10 балами:

10 балів – студент вільно володіє теоретичним матеріалом, логічно викладає матеріал,

5 балів – при викладанні теоретичного матеріалу зроблені помилки, що свідчать про недостатнє оволодіння теоретичним матеріалом.

Друге завдання оцінюється 20 балами:

20 балів – студент дає правильну повну інтерпретацію малюнка;

15 балів – студент справляється з завданням, але його відповідь неповна;

10 балів – інтерпретація малюнку поверхова.

Третє завдання оцінюється 10 балами:

10 балів – студент опанував теоретичний матеріал і може правильно його застосувати для вирішення практичної задачі,

6 балів – при виконанні практичного завдання допущені незначні помилки,

3 бали – при виконанні практичного завдання допущені значні помилки.

8. Схема нарахування балів (денна форма)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Екзамен (залікова робота)	Сума		
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		Самостійна робота	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
5	10	10	10	2,5	2,5	20	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

7. Методи контролю (заочна форма)

До методів контролю належить поточне оцінювання кожної теми розділу, оцінювання самостійно виконаної контрольної роботи, а також підсумковий контроль, яким є письмовий іспит.

Для поточного оцінювання використовуються робота протягом практичних занять, перевірка самостійно проведеної методики, що відпрацьовується на практичних заняттях, перевірка опрацювання літератури, перевірка контрольної роботи.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – письмовий іспит.

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях

8 балів – правильні відповіді на всі запитання, ретельний аналіз малюнка, правильно зроблені узагальнення і висновки.

6 балів – в основному правильні відповіді, аналіз малюнка згідно основних показників, правильно зроблені узагальнення і висновки.

4 бали – 1-2 помилки у відповідях, аналіз малюнка бракує декількох основних елементів, висновки стислі.

2 бал – аналіз малюнка поверховий, узагальнення не зроблені, висновків майже немає.

0 – аналіз малюнка відсутній.

Критерії оцінювання контрольної роботи

20 балів – для написання роботи опрацьована рекомендована література, робота має план, згідно з яким самостійно написана, в роботі правильно подані всі посилання, обрана тема повністю розкрита, зроблені повні висновки. В роботі наявний список використаної літератури і Інтернет ресурсів.

15 балів – для написання роботи опрацьована рекомендована література, робота має план, згідно з яким самостійно написана, в роботі правильно подані всі посилання, обрана тема загалом розкрита, зроблені висновки. В роботі наявний список використаної літератури і Інтернет ресурсів.

10 балів – для написання роботи опрацьована рекомендована література, робота має план, згідно з яким самостійно написана, в роботі не зовсім правильно подані посилання, обрана тема загалом розкрита, висновки дуже стислі або їх зовсім немає. В роботі наявний список використаної літератури і Інтернет ресурсів.

5 балів – в роботі відсутній план, неправильно подані посилання або їх немає, обрана тема розкрита уривчасто, висновків немає. В роботі відсутній список використаної літератури і Інтернет ресурсів.

0 балів – контрольна робота не написана.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Підсумковий семестровий контроль складається з 2 питань. Завдання мають різний рівень складності: відтворення знань (перше питання), практичне завдання – аналіз та інтерпретація малюнка (друге питання). Перше питання оцінюється 15 балами:

15 балів – студент вільно володіє теоретичним матеріалом, логічно і структуровано викладає матеріал,

10 балів – при викладанні теоретичного матеріалу зроблені незначні помилки, що свідчать про неповне оволодіння теоретичним матеріалом.

5 балів – теоретичний матеріал викладений уривчасто, з помилками, що свідчить про недостатнє розуміння теоретичного матеріалу і оволодіння ним.

0 балів – відповідь відсутня.

Друге завдання оцінюються 25 балами:

25 балів – студент дає правильну повну інтерпретацію малюнка, зроблені узагальнення і висновки;

20 балів – студент дає правильну і досить повну інтерпретацію малюнка, зроблені висновки.

15 балів – інтерпретація малюнку дещо поверхова, висновки неповні.

10 балів – інтерпретація малюнку поверхова, висновків немає.

0 балів – відповідь відсутня.

8. Схема нарахування балів (заочна форма)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Екзамен	Сума
--	---------	------

								(залікова робота)	
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		Самостійна робота	Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
8	8	8	8	4	4	20	60	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Беллак Л. О проблемах концепции проекции. Теория апперцептивного искажения// Проективная психология. – М.: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – С. 10–29.
2. Белый Б.И. Тест Роршаха. Практика и теория. - СПб., 1992.
3. Бернс Р.С., Кауфман С.Х. Кинетический рисунок семи. М., 2000.
4. Венгер А.Л. Психологические рисуночные тесты. М.: Владос Пресс, 2003.
5. Гриньова Н.В. Використання графічних методик у психодіагностиці та психоаналізі – Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. – Серія №12.Психологічні науки: зб. наук. Праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. - №29 (53). – С.187-194.
6. Дилео Д. Детский рисунок: диагностика и интерпретация. – М.: Эксмо-Пресс. – 2001. – 272с.
7. Лебедева Л.Д., Никонорова Ю.В., Тараканова Н.А. Энциклопедия признаков и интерпретаций в проективном рисовании и арт-терапии. – СПб., Речь. – 2006. – 336с.
8. Маховер К. Проективный рисунок человека. М.: Смысл, 1996.
9. Остер Дж., Гоулд П. Рисунок в психотерапии. М., 2000.
10. Полуянов Ю. А. Диагностика общего и художественного развития детей по их рисункам. Рига, 2000.
11. Потемкина О. Ф. , Потемкина Е. В. Психологический анализ рисунка и текста - СПб.: Речь, 2006. – 524с.
12. Проективная психология. М., 2000.
13. Романова Е.С. Графические методы в практической психологии. СПб.: Речь, 2002.
14. Романова Е.С., Потемкина О. Ф. Графические методы в психологической диагностике. – М.: 1992.
15. Соколова Е.Т. Проективный методы исследования личности. - М.: МГУ, 1980.
16. Франк Л.К. Проективные методы изучения личности// Проективная психология. – М.: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – С. 69–85.
17. Хоментаскас Г. Т. Использование детского рисунка для исследования внутрисемейных отношений // Вопросы психологии, 1986, №1.

Допоміжна література

1. Бурлачук Л.Ф. Введение в проективную психологию. – Киев, 1997.
2. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
3. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. – Киев, 1989.
4. Венгер А.Л. На что жалуетесь? Москва-Рига, 2000.
5. Гриньова Н.В. Проективні методики в роботі практичного психолога – Актуальні проблеми та особливості діяльності психолога в закладах освіти. – Умань. – 2012. – С.127-130.
6. Мухина В.С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта. М., 1981.
7. Общая психодиагностика (под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина). – М., 1987.
8. Прошанский Г.М. Классификация проективных методов // Проективная психология. – М.: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – С. 99–105.
9. Степанов С. С. Диагностика интеллекта методом рисуночного теста. М., 1999.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

<http://psyfactor.org/lib/burlachuk1.htm>

<http://vocabulary.ru/dictionary/896/word/proektivnyi-metod>

<http://brunner.kgu.edu.ua/index.php/psy-metodiks/projective>

<http://psylib.org.ua/books/beloo01/txt05.htm>

<http://psylist.net/promet/>

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Підсумковий семестровий контроль складається з 2 питань. Завдання мають різний рівень складності: відтворення знань (перше питання), практичне завдання – аналіз та інтерпретація малюнка (друге питання). Перше питання оцінюється 15 балами:

15 балів – студент вільно володіє теоретичним матеріалом, логічно і структуровано викладає матеріал,

10 балів – при викладанні теоретичного матеріалу зроблені незначні помилки, що свідчать про неповне оволодіння теоретичним матеріалом.

5 балів – теоретичний матеріал викладений уривчасто, з помилками, що свідчить про недостатнє розуміння теоретичного матеріалу і оволодіння ним.

0 балів – відповідь відсутня.

Друге завдання оцінюється 25 балами:

25 балів – студент дає правильну повну інтерпретацію малюнка, зроблені узагальнення і висновки;

20 балів – студент дає правильну і досить повну інтерпретацію малюнка, зроблені висновки.

15 балів – інтерпретація малюнку дещо поверхова, висновки неповні.

10 балів – інтерпретація малюнку поверхова, висновків немає.

0 балів – відповідь відсутня.